

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Met liefde kun je niet alles bedekken

B. Luiten ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven - B. Luiten</i> Met liefde kun je niet alles bedekken	397
<i>Meditatief - J.B. de Rijke</i> De woestijn in - met Jezus	401
<i>Wandelen met God - M.A. van Leeuwen</i> Jezus, de enige weg naar God	402
<i>Achtergronden - P. Houtman</i> Diorama's voor de politiek	404
<i>Voetnoten - B. Luiten</i> Radicalisering	407
<i>Gedicht</i> Christus gaat naar het hof	408
<i>Lied van de week - A. de Heer</i> Liedboek 193 'O wereld, zie uw leven'	410
<i>Uit de kerken, Persberichten</i>	

Er wordt geschreven over onrust in de kerken.**Mensen willen geen onrust.****Maar met ontkenning maken ze het alleen maar erger.**

Een analyse van de situatie

'Waarom is er zoveel onrust in onze kerken?' Die vraag werd opgeworpen door ds. A. van der Sloot in het *Nederlands Dagblad* dd. 16 februari 2009. Hij schreef als zijn analyse: 'Dat heeft te maken met de vraag: hoe staat het met de liefde onder ons? Zouden de 'ruimdenkende' kerkleden vandaag zich ook eens moeten indenken wat hun manier van doen en laten bij de 'verontruste' kerkleden teweegbrengt? Ik heb wel eens de indruk dat zij tot op de synoden toe vooral bezig zijn om hun eigen ruimte veilig te stellen, terwijl de ogen gesloten wordt voor de gewetensbe-naauwdheid van hun broeders en zusters, die verontrust zijn over het opzetten door de synoden van de deur van allerlei 'nieuwigheden'. Ik vraag daarom expliciet aandacht voor de onderlinge liefde, waartoe een tot volwassenheid gekomen kerk geroepen is.'

Ds. Van der Sloot beroept zich daarbij op 1Kor. 12 (de weg van de liefde) en Rom. 14 (over het al dan niet eten van vlees dat aan de goden was geofferd). Hij schreef: 'Paulus pakt de kwestie bij de wortel aan: eter, het vlees eten brengt u niet dichter bij God. En u, die geen vlees eet, bent er

niet minder om, en u die wel eet, niet meer. Maar, eter, zie wel toe dat de bevoegdheid die u hebt om te eten niet tot aanstoot wordt voor uw broeder met een zwak geweten. Dan gaat door uw kennis de zwakke verloren, een broeder of zuster voor wie Christus gestorven is. In dit gedeelte bepaalt Paulus ons erbij dat de één een nauwer geweten heeft dan de ander.'

Suggestief

Deze analyse vind ik heel suggestief. Ze werd met liefde geschreven, daar twijfel ik niet aan. Maar hiervan gaat de suggestie uit dat de 'onrust' in de kerken wordt veroorzaakt *door zaken die er niet toe doen*. Door 'nieuwigheden' die je net zo goed kunt nalaten. Waardoor je niet meer of minder bent. Enzovoorts. Dat is m.i. precies *niet* de stand van zaken. Want waar gaat het om? In heel veel hedendaagse beweging zoeken gelovige mensen naar de manier om kerk te zijn vandaag. De samenleving is in een versnelling geraakt, hoe houden we contact met haar? Mensen om ons heen zijn vervreemd, onworteld. In korte tijd is de afstand zo groot geworden dat de christelijke boodschap niet eens meer wordt verstaan. De prangende vraag is: *hoe ben je dan het licht voor de wereld?* Hoe laat je je licht schijnen voor de mensen? Hoe bereik je ze eigenlijk nog? Hierin gaat het om het woord van Jezus, hoe Hij zijn kerk inschakelt bij de verbreiding van zijn heil (Mat. 5:14-16). Als de wereld in een hoog tempo verandert, zal de kerk er niet aan ontkomen zich op die veranderingen in te stellen. Omdat ze vandaag het woord voor deze wereld heeft. Ze zal transparant moeten zijn in haar presentatie, duidelijk en actueel in haar spreken en in haar zingen, begrijpelijk, in taal van nu. Dat is geen middelmatige zaak, die je kunt doen of laten, dit is onze goddelijke roeping. Daarbij gaat het niet alleen om andere mensen, ook wij zelf krijgen allerlei invloeden mee vanuit de wereld waarin wij leven. En onze eigen jeugd verstaat vaak niet meer wat nog maar relatief kort geleden als een gemoderniseerde catechismus werd aangeboden. Dat alles vraagt om bezinning, om vernieuwing van taal en vormen, *om de bereidheid er alles aan te doen om anderen in waarheid te bereiken*. De analyse van collega Van der Sloot maakt ons probleem tot een binnenkerkelijk gebeuren. Maar dat is het juist niet! Al vaak is daar in veel kolommen over geschreven. Daarom vind ik het zo bedroevend dat de intenties van 'vernieuwers' steeds weer zo worden misverstaan en vertekend. Daarmee wil ik niet beweren dat elke verandering ook meteen een verbetering was. Maar het gaat mij om de *intentie*, zoals Paulus schrijft: 'de liefde van Christus drijft ons' (2Kor. 5:14). Zou die ons niet hartelijk moeten verenigen?! Dan zouden we dit soort discussies overstijgen.

Waar alles om draait

Als de kerk in gebreke blijft om kerk te zijn in de wereld van vandaag, wordt zij opgeroepen zich te bekeren. Om niet haar eigen gewoontes te koesteren, maar te zijn als Christus die al zijn heerlijkheid losliet om mensen te redden. Terecht wordt gezegd dat wij zijn lichaam zijn. Maar kijken we dan met zijn ogen? Luisteren wij met zijn oren? Gaan wij met zijn voeten? Het had er veel van weg, inderdaad, dat onze manier van gemeente zijn tot een binnenkerkelijk gebeuren was geworden. Ambtsdragers liepen zich binnenste buiten om gemeenteleden tevreden te stellen met al hun bezoeken. Mensen genoten van de aandacht die ze kregen. Intussen was menige gemeente niet in beweging te krijgen voor haar primaire taak. In het buitenland typeerde men ons als een 'bezoekjeskerk', om daarmee aan te geven hoe eenzijdig onze ambtsdragers hun energie kunnen steken in het *zorgen* voor gemeenteleden (hoe goed dat ook kan zijn!), ten koste van het toerusten van iedereen tot alle dienstbetoon. Ook daarin gaat het om een primaire taak (Ef. 4:12). Zodat een gemeente niet drijft op een kerkenraad, maar *zélf* een levende gemeenschap is waarin men weet te spreken tot het hart van elkaar en van de buitenstaander!

in de 'nieuwe dingen' gaat het over de meest basale waarden van de kerk

Maar dan moet er hier en daar nog veel veranderen. Niet uit zucht naar vernieuwing, maar om kerk te zijn zoals de heilige Geest bedoelt. Als we daarin te kort schieten, laat zich dat niet toedekken met de mantel der liefde. Iedere poging daartoe maakt het alleen maar erger. Nee, we zullen serieus moeten nemen dat de Geest aan de gemeenten schrijft, dat alle kennis en alle verdediging daarvan je niet kunnen redden als je de eerste liefde kwijtraakt (Opb. 2:1-7). Alles zal altijd draaien om *onze overgave aan de Heer*, ook als gemeente. Dat we tot alles bereid zijn om Hem in waarheid te volgen, waar Hij ook gaat en in welke situatie Hij ons ook brengt. Die liefde komt in gevaar wanneer we ook maar *iets* in ons kerkelijk leven belangrijker vinden dan de Heer zelf en de roeping die wij van Hem ontvangen. Dat 'iets' is een afgod, die we samen weg moeten doen.

Beloofd is beloofd

Het gaat vandaag dus werkelijk niet om vlees dat je kunt eten maar ook kunt laten staan. In de 'nieuwe dingen' gaat het meer dan eens over de meest basale waarden van de kerk. Als het gaat over het lichaam van Jezus dat wij samen vormen, wordt ons op het hart gebon-

den vooral te denken om de minder aanzienlijke leden, de zwakkeren enz. Juist die leden die je denkt minder nodig te hebben, zullen het meest noodzakelijk blijken (1Kor. 12:22). In dat licht kijk ik naar de jongeren, de kleine jeugd en de jong volwassenen. Jarenlang is hun aanwezigheid niet serieus genomen. Er werd wel verkondigd dat ze erbij horen, maar in de samenkomsten werd niets van hen verwacht. En nog wordt dat verdedigd. Kerkenraden durven nauwelijks iets te ondernemen omdat elke 'vernieuwing' bij voorbaat weerstand oproept. Ouders nemen hun kinderen mee naar de eredienst. Kinderen van jonge leeftijd leren daar stilzitten, kleuren, pepermuntjes eten, steentjes tellen en geduldig zijn. Het komt voor dat ze naar huis gaan terwijl ze in hun taal niets over de Heer hebben opgevangen. *Nergens in de Bijbel staat dat we dat zo moeten doen.* En toch zweeren mensen erbij dat het zó moet en niet anders kan. Jonge ouders worden tot wanhoop gedreven, menige onttrekking is daaraan te wijten.

Ik zou alle kerken waar dit spanning en onvrede geeft de derde doopvraag in bespreking willen geven. Voorgangers vragen aan ouders, of zij hun kinderen zullen onderwijzen *én laten onderwijzen* in de christelijke leer. Ouders beloven dat publiek, met de kracht van een eed. Heel de gemeente is getuige. Nu mogen de ouders de gemeente als eerste hieraan houden, zodat in of tijdens de erediensten *ook hun kinderen worden onderwezen*. Beloofd is beloofd, afspraak is afspraak. Inmiddels is dat een geveugeld gezegde onder ons, al gaat het soms over minder wezenlijke zaken. Maar dit is basaal, fundamenteel: *onze kinderen zijn niet minder lid van de gemeente dan de volwassenen*. De vraag, hoe dat 's zondags blijken zal, is volkomen terecht. Die laat zich niet toedekken met welke mantel dan ook.

De jeugd trekt weg

Ditzelfde geldt op een andere manier voor de jong volwassenen. Eén op de drie onttrekt zich! Zo vertellen ons de statistieken in het nieuw verschenen *Handboek 2009*. Is het niet om te huilen? De vraag is: wat kunnen we hieraan doen? Wat hebben we hieraan gedaan? Is het niet zo, dat deze jongeren stelselmatig over het hoofd zijn gezien? Voor de erediensten werd hun niets gevraagd. Hun mening telde niet. Hun inbreng werd niet gewaardeerd. En dat terwijl in de samenleving om hen wordt gevochten, ze worden overal bij betrokken, ieder bedrijf wil hen als klant, enz. enz. Wij zouden vanuit de werkelijkheid van Gods verbond hen veel meer hebben kunnen bieden dan wie ook! Toch hebben ze vaak de ervaring opgedaan dat ze met lege handen vertrokken zijn. Hoe is dat toch mogelijk?!

Hieraan is zonder twijfel debet dat er onder ons wordt gewerkt met het onjuiste dilemma 'oud tegenover nieuw'. Ds. Van der Sloot doet

daaraan mee, en hij ging op zijn beurt terug op Dr. Arntzen, die had geschreven over 'vernieuwers' die onrust stoken. Zo voel je je als jongere, met je nieuwe ideeën, dus altijd ongewenst! Want het nieuwe mag niet. Maar de hele nieuwe generatie is nieuw, dat kan toch niet anders? Het is om verdrietig van te worden dat we hier niet beter mee kunnen omgaan met elkaar. Daarmee zeg ik niet dat ideeën van de jongeren altijd goed zijn.

zo voel je je als jongere, met je nieuwe ideeën, dus altijd ongewenst!

Natuurlijk niet, dat hoeft ook niet, ze hebben liefde en leiding nodig. Maar de vraag is wel: wie of wat geeft in de kerken de toon aan? Op grond waarvan zeggen wij wat wel of niet mag? Wij belijden en beloven dat wij 'de gewoonte niet op één lijn stellen met de waarheid' (NGB art.7), maar in de praktijk schenden wij die belofte aan de lopende band. Waar blijf je dan met 'afpraak is afspraak'? Eén op de drie jongeren vertrekt, lang niet altijd omdat de liefde tot God wordt opgezegd, maar omdat ze met die liefde in de kerk zo weinig mogen. Omdat kerkenraden geen ruimte voor hen maken. Omdat alles al geregeld is. Omdat we vooral niet willen veranderen. Omdat het nieuwe niet past. Omdat we geen 'onrust' willen.

Mug en kameel

Daarom vind ik de oproep van collega Van der Sloot misplaatst. Het onderwijs van de apostel Paulus probeer ik dagelijks in praktijk te brengen, maar hier is heel iets anders aan de hand. Ik weiger ook het beeld te aanvaarden dat het zou gaan om het ontzien van de 'zwakken' onder ons met een 'nauwer geweten', zoals hij suggereert. Want in de eerste plaats gaat het om mensen die zich juist keer op keer behoorlijk sterk weten te maken, zelfs kerkenraden en synodes onder druk proberen te zetten. In de tweede plaats merk ik dat sommigen daarbij de middelen niet schuwen van verdachtmaking, overdrijving en verdraaiing van woorden. Dus dat hun geweten nauwer is dan dat van een ander, stem ik zomaar niet toe. Eerder moet ik denken aan het woord van Jezus, dat je zo vroom kunt zijn dat je de mug uitzift en de kameel doorzwelgt (Mat. 23:24). De 'mug' van een vernieuwing wordt uit de wijn gehaald, terwijl 'geslikt' wordt dat de kerk steeds meer haar vitaliteit en haar leden verliest.

Ban valse tegenstellingen uit

De lezer begrijpt, dat ik schrijf vanuit de grond van mijn hart, terwijl ik mij in alles wil laten leiden door de Geest en het Woord van God. Van mijn collega Van der Sloot neem ik zonder meer aan, dat hij net zo de pen heeft gehan-

teerd. Wat moeten we dan nog doen om elkaar te verstaan? En niet alleen wij, maar hoe kan dat in al die plaatselijke kerken waar deze dingen mensen tegenover elkaar zet?

Naar mijn vaste overtuiging kan dat alleen als we iedere zelfbedachte tegenstelling uitbannen.

een goede leider voorkomt tegenstellingen

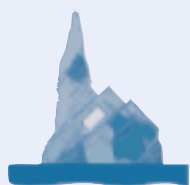
Om te beginnen met 'oud tegenover nieuw', een dodelijk dilemma dat de Schrift ons niet leert, integendeel. De kerk is *oud*, in haar zijn vele oude dingen, uiteraard, wees daar dankbaar voor. Tegelijk is de kerk actueel, zij opent vandaag de poorten van het eeuwig koninkrijk (HC zondag 31). Gods barmhartigheden zijn elke dag nieuw (Klaagl. 3:23), zo zal de kerk ze vertellen en bezingen. Oud tegenover nieuw stellen is net zo fout als Paulus uitspelen tegenover Petrus. Het voert tot een partijschap waar niemand wat mee opschiet (1Kor. 1:10-13). Bovendien is het dwaas. Want wie spreekt in tegenstellingen van oud en nieuw vergelijkt steeds de kerk *met zichzelf*, zoals zij in het verleden was. Een volstrekt onjuiste maatstaf en daarom ontoereikend om het geschil te beslechten!

'Goede leider voorkomt tegenstellingen', kopte het *Nederlands Dagblad* op maandag 2 maart jl. Zo is het in de wereld en niet minder in de kerk. Aan voorgangers de taak om de tegenstellingen niet aan te wakkeren maar te overstijgen en de gemeente daarin voor te gaan. Hoe doe je dat? Door Jezus Christus zó te verkondigen en de erediensten zó rondom Hem vorm te geven, dat ieder herkent dat de oude waarheid en het nieuwe leven samengaan. Niemand hoeft te kiezen tussen oud en nieuw, ze gaan hand in hand. Jezus Christus komt tot ons in het oude en toch springlevende evangelie waardoor de Geest ons (en ons kerk zijn) dagelijks vernieuwt.

Evenzo moeten we van de tegenstelling af van ouderen tegenover jongeren. Worden ze niet in beweging gebracht door één Geest (Hand. 2:17)? Bovendien, wie waarlijk geplant is in de voorhof van de Heer, is eeuwig jong (Ps. 92). Om de generaties met elkaar te verbinden is maar één ding nodig, namelijk dat over en weer de heilige Geest wordt herkend in spreken, zingen en luisteren.

Daarover volgende week meer.

Ds. Bas Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum.

uit de kerken

Loppersum i.c.m. Westeremden – beroepen: W.B. van der Wal te Oosterwolde i.c.m. Wijnjewoude

De woestijn in - met Jezus

Geleid door de Geest zwierf hij veertig dagen rond in de woestijn.

Luk. 4:1

J.B. de Rijke ■

Vanuit de doop de woestijn in. Waarom zou Jezus dat niet meemaken. Bij ons gaat dat toch niet anders? Wordt een baby'tje met de doop ook niet het diepe in gegoooid? Bij elke doop bidden we met het oog op het leven dat niet anders dan een voortdurend sterven is. En ook Israël moest door de woestijn heen om in het beloofde land te komen. Dus als Jezus gekomen is om onze gang te gaan, moet Hij ook door de woestijn heen die ons leven maar al te vaak is. Ook wij komen moeiten tegen, ook wij komen onszelf tegen. En met een beetje geluk krijgt de woestijn je er niet onder maar kom je er sterker uit. Zoals Jezus er sterker uit kwam.

Bij oppervlakkige lezing van de Bijbel is de toepassing snel gevonden. En zeker bij het psychologiseren van dat Woord. Maar dan doen we maar al te vaak God en onszelf te kort. Want juist Jezus' woestijnervaring laat het diepe zien waar wij zonder Hem in gaan verdrinken. Het eerste wat we in die woestijn horen, is de echo van hoe het was. Toen bij die eerste verzoeking in de Bijbel. Toen 'woestijn' een dreiging was die tegelijk nog onbekend moest klinken. Maar sindsdien een bittere realiteit. Want het spelen in het paradijs werd door de diabolos, de spelbreker verstoord. Vanaf toen waren er dorens, distels, stof. Alles wat spreekt van 'woestijn'. En door Jezus' ervaring hier krijgt 'woestijn' een des te dreigender klank. Het is niet alleen het gevecht van dit bestaan. Het is een gevecht waar Satan zijn woordje in meespreekt.

In de woestijn klinkt juist die stem die zegt: 'God zou toch al het kwade van je weren. God zou toch alles laten meewerken ten goede? Je zou toch kracht naar kruis krijgen? Wat voor een vader is dat die maar toekijkt terwijl hij zijn kind makkelijk kan redden!' En vanwege Jezus' woestijnervaring kan ik me gaan realiseren waar die stem vandaan komt. Bij wie die stem hoort. En in een keer huiver ik bij de realiteit van een samenleving waar mensen spelletjes denken te kunnen spelen met het kwaad. Waar tv-shows en films dat hanteerbaar lijken te maken.

Met Jezus de woestijn in, leert me de betekenis van vasten en bidden. Bidden tot Hem die voor mij die woestijn is doorgegaan. Die het zelf heeft meegemaakt en voor mij opkomt bij Vader. Vasten, om weer scherp te zien dat die woestijn niet bij het leven hoort. Dat er ook een stem in de woestijn is die tussen mij en het Leven in wil gaan staan.

Lijdenstijd, 40 dagen tijd. Tijd om me te concentreren op Hem die voor Mij die woestijn is doorgegaan zodat ik daar niet in omkom maar het beloofde land kan bereiken.

Red ik het dan met vasten en bidden? Nee. God redt mij. Maar ik leer van Jezus om me op Hem te concentreren. En bij elk kind dat weer in het diepe wordt gegoooid, resoneert in mij: ik ga niet alleen, ik ben niet alleen.

Vader, leid ons niet in beproeving maar verlos ons uit de greep van het kwaad.

Ds. Jan Bert de Rijke is predikant van de Gereformeerde Kerk te Krimpen aan den IJssel.

Jezus, de enige weg naar God

In Johannes 14:6 staat die bijna beruchte uitspraak van Jezus:

‘Ik ben de weg, de waarheid, en het leven’.

Een uitspraak die nogal wat weerstand oproept.

M.A. van Leeuwen ■

Oordeel

Neem alleen deze vraag al: hoe zit het dan met mensen die Jezus niet kennen?

Nooit van hem gehoord hebben?

Ik heb daarover eerder iets geschreven op deze plek (november 2006).

Strekking van mijn verhaal toen was, dat we hier moeten oppassen voor al te stellige uitspraken. Het oordeel is aan God en Gods oordeel zal afhangen van de kennis die wij van Hem hebben. Het uiteindelijke oordeel zal ons nog verrassen, concludeerde ik vanuit Lucas 13:30. Waar Jezus zegt: ‘er zijn laatsten die de eersten zullen zijn, en er zijn eersten die de laatsten zullen zijn’. In Matteüs 19:30 staat zelfs dat het er *velen* zullen zijn.

In hetzelfde stuk heb ik toen ook gezegd, dat ik later misschien nog eens terugkom op de claim zelf: nl. dat er maar één weg naar God is. Dat wil ik in dit artikel doen.

Weerstand

Maar één weg naar God.

Het is toch ook logisch dat deze uitspraak weerstand oproept?

Wat je vandaag veel hoort, is: komen alle godsdiensten uiteindelijk niet op hetzelfde neer?

Het is de gangbare opvatting in liberaal Nederland. En in heel het moderne westerse denken. Een typische uiting van dat denken is deze zin: ‘niemand heeft de waarheid in pacht. We hebben allemaal een stukje van de waarheid.’ Als je denkt dat jij de waarheid in pacht hebt, dan plaats je jezelf buiten de discussie en ben je geen serieuze gesprekspartner meer.

Dat lijkt een heel redelijk standpunt: alle godsdiensten zijn gelijk, niemand moet beweren dat hij het alleenrecht heeft op de waarheid.

Wat zeg je daar nou op?

In de eerste plaats klopt het niet, want er zijn wel degelijk grote verschillen tussen de godsdiensten. Het maakt bv. nogal uit of ik in het laatste oordeel geloof of in reïncarnatie.

En kijk eens naar de drie stichters van de grote wereldgodsdiensten: Mohammed, Boeddha, Jezus. Mohammed leerde de waarheid *over* Allah, maar heeft nergens gezegd dat hij Allah zelf was. Boeddha leerde het achtvoudige-pad. Hoe je in acht stappen het volmaakte geluk kon bereiken. Maar hij heeft nooit gezegd dat hij zelf het geluk was. Jezus is de enige die gezegd heeft: ‘Ikzelf ben de waarheid. Alles wat je ooit hebt gezocht, vind je in mij.’ Dat heeft nog nooit iemand anders durven beweren.

Met andere woorden: godsdiensten zijn niet gelijk. Ze zeggen unieke dingen en spreken elkaar tegen. Het klinkt tolerant, verdraagzaam: alle geloven lijken op elkaar. Maar het klopt niet. Het geloof is als een touw las ik ergens, het maakt wel degelijk uit waar je dat touw aan vastknoopt.

Niet eerlijk

Alle godsdiensten zijn gelijk, niemand heeft de waarheid in pacht.

Dat is niet alleen een uitspraak die niet klopt.

Het is ook geen eerlijke uitspraak.

Je doet dan precies wat al de andere godsdiensten ook doen: je verkondigt een absolute waarheid. Jouw waarheid is dat niemand gelijk heeft.

Christenen krijgen nogal eens het verwijt dat ze arrogant zijn en intolerant, omdat ze de waarheid claimen. Het zou eerlijker zijn, als toegegeven wordt dat er ook een arrogantie schuilt in de opmerking dat iedereen het mis heeft, en dat jij weet dat niemand gelijk heeft. Je doet nl. precies hetzelfde als wat je anderen

verwijt: een waarheid claimen. Het verschil is alleen: de een zegt het ronduit, de ander verhult zijn waarheid in de sympathieke boodschap 'iedereen heeft een beetje gelijk'. Maar ondertussen veroordeelt de ander iedereen die het hier niet mee eens is.

Christendom, boeddhisme, islam, of de moderne waarheid van 'iedereen heeft een beetje gelijk.' *Allemaal* claimen ze dat ze de waarheid in huis hebben. Allemaal doen ze exclusieve uitspraken. Alleen ze doen het allemaal op een verschillende manier. Het zou eerlijker zijn, als dat wordt toegegeven. Als je het christendom arrogant noemt, dan zijn we op zijn minst allemaal even arrogant.

Voor iedereen

Maar is het christelijk geloof wel zo arrogant als het lijkt?

Dat hangt heel erg af van degene, die deze uitspraak 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven', doet. Ik zou het tegenovergestelde willen zeggen. Deze uitspraak van Jezus, hoe exclusief ook, is eigenlijk heel democratisch, heel open.

Goed, er is maar één weg, maar *dat is dan wel een weg voor iedereen*.

Denk je eens in wat het alternatief kan zijn. Ik zie maar twee mogelijkheden:

1. Jezus had kunnen zeggen: hoe je ook leeft, je komt toch wel bij God in de hemel. Maar, zouden wij zo'n God accepteren? Een God, die Kim Jong-il net zo warm onthaalt als de christen die door deze dictator is vermoord? Zou het ons niet uitmaken als God seriemoordenaars én hun slachtoffers zonder blikken of blozen toelaat in zijn koninkrijk? In een relatie zeggen we toch ook niet: het maakt niet uit wat jij doet, ik blijf van je houden? Zouden wij dat dan wel accepteren als het om geloven in God gaat?

2. Jezus had kunnen zeggen: het maakt wel degelijk uit hoe je leeft, maar doe het vooral op je eigen manier.

Wat is dan je toelatingscriterium? Dat ben je zelf. Jouw goede leven. Je liefde voor je naaste, je fatsoenlijke gedrag, je inzet voor je geloof, je aardige karakter, je ruimdenkendheid, je tolerantie. Maar, wanneer weet je dan of je genoeg hebt gedaan? En: heeft iedereen dan gelijke kansen?

Als jij nou minder intelligent bent, of je bent beschadigd tijdens je opvoeding, of je bent gehandicapt. Hoe groot is dan de kans dat jij er ook komt, in dat koninkrijk van God?

Niet je gedrag

Het totaal andere karakter van het christelijke geloof is juist dit punt.

Iedereen heeft gelijke kansen bij God.

Niemand ligt op de ander vóór.

Waarom niet?

Omdat niet mijn gedrag bepaalt of ik in de hemel kom.

Of ik in de hemel kom, dat hangt van *een ander* af.

Het gaat er in het christelijk geloof om, of je Jezus wilt accepteren als de enige weg naar God. Wil je accepteren dat je jezelf niet kunt redden, maar dat je gered moet worden? Trots, dat is de enige blokkade tussen mensen en God. De trots van het jezelf overeind willen houden.

Dit maakt het christelijk geloof anders dan elke andere godsdienst.

Elke andere godsdienst zegt: de 'goeden' zijn binnen en de 'slechten' staan buiten.

Goed gedrag wordt beloond, slecht gedrag afgestraft.

Het christelijk geloof zegt: zij die zich verwonderen over het aanbod van God, nl. Jezus Christus, *die* zijn binnen en de trotse mensen, zij die dit aanbod afslaan, die staan buiten.

Democratisch

Zie je hoe democratisch dit eigenlijk is?

Deze weg is *voor iedereen*.

Voor intelligente mensen en de verstandelijk beperkten.

Voor de geslaagde mensen en de verliezers.

Voor hen voor wie het leven over rozen gaat, en voor hen die door het leven beschadigd zijn.

Als je allemaal je eigen weg had moeten uitstippelen van Jezus.

En er dan zo goed mogelijk naar leven natuurlijk.

Dat zou pas oneerlijk zijn geweest.

Want dan had het recht van de sterkste, de slimste, de fatsoenlijkste gegolden. Om het met Darwin te zeggen: survival of the fittest. Het unieke van het christelijke geloof is nou juist: zelfs de zwaksten, de meest kanslozen komen binnen.

Want dat je binnen mag komen, hangt niet af van jouw gedrag of jouw verleden. Maar alleen van Jezus.

Dé weg, dé waarheid en hét leven.

Voor iedereen.

Ds. Mark van Leeuwen is predikant van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Oost.

Diorama's voor de politiek

Politici staan met beide benen in het heden. Dat geldt ook voor ons die de politiek met warme belangstelling volgen. Toch heeft het zin om, meer dan vaak wordt gedaan, lijnen door de geschiedenis te trekken. Dat hebben we in voorafgaande artikelen gedaan.

P. Houtman ■

Lijnen van de schepping naar de geseculariseerde wereld van nu. En van de huidige geseculariseerde werkelijkheid naar de toekomstige nieuwe wereld die God in Christus maakt.

We hebben ook vergelijkingen gemaakt tussen wat we beschouwen als het 'corpus christianum', perioden waarin politiek en samenleving - in Europa, in Nederland - sterker door het christendom waren gestempeld, en de huidige situatie waarin onze ervaring heel anders is. Politiek is uniek. Toch heeft het zin om vergelijkingen te maken. We hebben de politiek vergeleken met andere gezagsrelaties. Dat is een vast bestanddeel van de leer van de kerk over het vijfde gebod. Regeerder is een ambt naast andere ambten.

Politiek is ook een vak, een beroep, en kan worden vergeleken met andere beroepen. Ook dat hebben we gedaan. En dan hebben we gezocht naar bijbelse normen en richtlijnen die voor iedereen, in wat voor beroep dan ook, gelden. Wij zijn geroepen om het beeld van Christus te vertonen.

In een beroep liggen ethiek en professionaliteit in elkaars verlengde. In het leven van een beroepsbeoefenaar liggen geloof, of levensovertuiging, en vakkennis in elkaars verlengde. Je kunt ze wel onderscheiden, maar het een kan niet goed zonder het ander. In het ene beroep mag dat meer evident zijn dan in het andere, maar in principe geldt dat op elk gebied; ook in de politiek. Ook zo trokken we lijnen door.

Verder trokken we de lijn door tussen 'geestelijk' en 'burgerlijk goed'. Zo ontstaan er diorama's, doorkijkjes, naar de politiek die helpen bij het ontwikkelen van een visie. Deze week een afsluitend artikel.

Naar gelang van de mogelijkheden

Politici, zo was de conclusie, zijn geroepen om het beeld van Christus te vertonen, en te streven naar de verwezenlijking van Gods wil, zo veel ze dat in de gegeven situatie kunnen. Dat is in een geseculariseerde context moeilijk voor te stellen. Is dat een pleidooi voor 'theocratie'? Het is onder ons een gemeenplaats - in onderscheid van kringen rond de SGP - dat gereformeerden geen theocratie voorstaan. Bedoeld is: dat de overheid niet, zelfs al zou ze in meerderheid christelijk zijn, met haar macht, in wetgeving, onderdanen zal dwingen om zich aan Gods wet te houden. De openstelling van winkels, musea en zwembaden op zondag zal niet rigoureus worden afgekap, en de eerste prioriteit zal niet zijn om de abortuswetgeving terug te draaien en de praktijk ervan te bestrijden.

dat is in een geseculariseerde context moeilijk voor te stellen

Waarom niet? We kunnen het antwoord zo overnemen van De Bruijne. Het is de taak van de kerk om mensen te brengen tot gehoorzaamheid aan God, door middel van prediking, geestelijke overreding, wat we noemen bekering. Dat moet niet met uiterlijke dwang. Ik zou het zo willen zeggen: het beeld van Christus vertonen, dat impliceert dat overheden niet klakkeloos, of zelfs opzettelijk, hun onderdanen massaal tegen de haren in strijken. *Laat iedereen u kennen als vriendelijke mensen. Stel, voorzover het in uw macht ligt, alles in het werk om met alle mensen in vrede te leven.* (Filippenzen 4:5; Romeinen 12:18.) Dat behoort ook tot de stijl van Christus.

Wat de overheid concreet wel of niet kan en moet doen hangt sterk af van de situatie. Er zijn moeilijk algemene regels voor te geven, en waterdichte schotten op te richten: dat wel, dat niet.

Grenzen

Dat geldt ook van de grenzen van de overheids-taak. Ooit was het een belangrijk inzicht dat een vorst geen absolute macht heeft over zijn onderdanen. Ik denk niet dat iemand hier dat vandaag nog zou willen betwisten, al zijn er her en der in de wereld nog wel telkens weer dictators en van tijd tot tijd zelfs totalitaire staten. Er is op dit gebied ook theorievorming in gereformeerde kring, zoals de 'soevereiniteit' of 'autoriteit in eigen kring'. We sluiten ons ook steeds meer aan bij het denken over 'mensenrechten'. Een nieuwe christelijke bezinning, herbron-nend op bijbelse gegevens, zou denk ik vruchtbaar zijn.

Hoe dat zij, de grenzen van de overheidstaak verschuiven in de praktijk door de tijd heen. Constantijn riep een concilie samen (in Nicea). Was dat inmenging van de overheid in kerke-lijke aangelegenheden? Hij wilde vrede in zijn rijk en daarvoor vond hij vrede in de kerk belangrijk. Wij zijn nu dankbaar voor dat concilie (al zegt dat niet alles).

In een democratie ligt het anders dan in een monarchie. Wij kunnen wel goede gronden hebben om aan de democratie de voorkeur te geven boven andere regeringsvormen. Maar dat betekent niet dat dat Gods wil en wet is voor alle tijden. Constantijn, en Karel de Grote, en Frederik II, hoefden niet eerst de democra-tie in te voeren om als christenen te kunnen regeren. (De laatste voer ik niet op als christen maar als model van een 'verlicht despoot'.) Zij stonden niet onder de wet van de helft plus één.

Is het de taak van de overheid om regels te maken over openingstijden van winkels? We kunnen best christen zijn in een wereld waarin winkels op zondag open zijn. Maar dat wil nog niet zeggen dat, als het mogelijk is om de openstelling van winkels op zondag af te remmen, het niet belangrijk is om daar gebruik van te maken.

De overheid is het hoofd van de openbare samenleving - dat is een bekende formulering onder ons; haar gezag strekt zich niet uit tot het privéleven van de burgers. Maar in de nood van vandaag kan de overheid niet altijd voor de voordeur halt houden.

Prioriteiten

In de politiek gelden prioriteiten. Veel hangt af van wat op een bepaald moment op de agenda staat. Moet een politicus vooral abortus en homoseksualiteit indammen? Dat standpunt geldt in de VS als rechts-christelijk. Of moet hij vooral werk maken van armoedebestrijding en

ontwikkelingshulp? Dat geldt als links-christe-lijk. Christenen zouden niet langs deze lijnen met elkaar moeten wedijveren. Beide zijn belangrijk; ze kunnen niet tegen elkaar worden uitgespeeld; Gods wet is één. Het gaat om de vraag: wat is nu aan de orde?

De overheid stelt ook zelf prioriteiten. Een christelijke overheid vandaag kiest een speer-punt op het terrein van jeugd en gezin. En als zij haar beleid uitlegt, zal daarin heus wel eens te horen zijn dat zij zich door christelijke prin-cipes laat leiden. Zij zal zich niet al te angstval-lig van 'preken' kunnen onthouden - op haar manier, in de stijl van de overheid. Belijders van secularisme en individualisme zullen dan wel eens steigeren, en sneren.

Dat is in onze tijd nog steeds actueel. Opko-men voor de naam van Christus in het publieke leven is nog geen achterhoedegevecht. Althans in Nederland niet, en in Amerika niet.

het gaat om de vraag: wat is nu aan de orde?

Secularisatie is geen onontkoombaar, rechtlij-nig en onomkeerbaar proces. Groen van Prin-sterer wees in zijn onlangs heruitgegeven boek *Ongeloof en revolutie* op de ideeën van mensen als geschiedenisvormende macht. En inder-daad, dan kun je makkelijk overstelpt worden door de macht van de zonde in de wereld en als resultaat overal secularisatie zien. Maar boven alle menselijke factoren uit gaat Gods voorzie-nigheid als geschiedenisvormende kracht. Laten we daarin vooral zijn genade, goedheid en geduld opmerken en prijzen, ter bemoedi-ging, en ter aanmoediging om die te verwach-ten en af te smeken. Na de Franse revolutie heeft zich 'het wonder van de negentiende eeuw' voorgedaan. Groen, nog getuige van een deel ervan, vriend van de afgescheidenen maar zelf niet afgescheiden, heeft het geen plaats gegeven in zijn donker-gekleurde *Geschiedenis van het vaderland*. De twintigste eeuw was in de Nederlandse politiek minder geseculariseerd dan de liberale negentiende. Na paars zien we weer meer christelijke invloed in het huidige 'VU-kabinet' of 'kabinet van Dooijeweerdia-nen'.

Ik kijk niet door een naïeve, christelijke roze bril. Maar tegen de achtergrond van de wereldsheid van de wereld verbaas ik me over Gods genade. (Waarbij ik niet een al te scherpe onderscheiding maak tussen 'algemene' en 'bijzondere genade'.) Wie had verwacht dat op de Middeleeuwen een Reformatie zou volgen, waar wij nu nog steeds de vruchten van pluk-ken?

Theocratie als visie

Die broeders en zusters vandaag in het kabinet en de volksvertegenwoordiging verdienen onze steun. Ze kunnen huilen als een mooi kind wordt geaborteerd omdat het een onderbeen mist. Ze kunnen het gevoel krijgen dat beleid voor jeugd en gezin in een samenleving met zoveel echtscheidingen, individualisme en verslavingen, dweilen met de kraan open is. En toch gaan ze door met het goede voor de samenleving te zoeken. In hun positie, met hun macht, in de gegeven omstandigheden. Met geloof in Gods genade.

Op het moment dat ik dit schrijf is de discussie over het wetsartikel tegen smalende godslastering nog in volle gang. Prima. Als het sneuvelt, hoeven we daar niet dramatisch over te doen. Maar zo lang de discussie doorgaat, wordt Nederland op deze manier nog met de naam van God geconfronteerd. Ons land en volk heeft met hem te maken; niet alleen op de jongste dag; ook nu al kan uit smalende godslastering niets goeds voortkomen.

Ik zou de stelling willen wagen dat een christenpoliticus niet kan zonder de theocratie als visie, als ideaalbeeld om voor ogen te houden. Niet in de betekenis zoals even eerder gedefinieerd: Gods wet opleggen met geweld. Maar wel in deze zin: Christus tot gelding brengen, zijn beeld vertonen, Gods bedoeling bevorderen... Hij moet uiteindelijk alles in allen zijn! Ik zou nog verder willen gaan en de stelling wagen (met de woorden van artikel 36 NGB in mijn achterhoofd) dat de overheid zo mogelijk, binnen de haar gegeven grenzen, ook de belangen van de kerk moet bevorderen. Niet in de zin dat ze partijdig kan zijn: in de gegeven situatie - die anders is dan onder Constantijn of in het Genève van Calvijn - kan de overheid niet één religie of gezindte bevoordelen boven andere. Maar in het volgende dilemma zijn twee actuele, of althans recente vragen samengebracht: moet de overheid het behoud van kerkgebouwen van doodgebloede kerkgemeenschappen subsidiëren als religieus erfgoed, of moet ze springlevend kerkelijk of parakerkelijk jeugdwerk blijven subsidiëren? Er is nog ruimte voor beleid!

Voorbede

Ik wil mijn conclusie zo samenvatten.

Als wij te maken hebben met de situatie dat:

- veel mensen - royalty, politici, en vele anderen, die een belangrijke functie hebben en vaak veel goed doen in de samenleving, in Nederland en elders - Christus niet erkennen als hoogste koning en heer, en God als de enige bron van al het goede, publiek en (vermoedelijk) privé, in beleid en belijdenis,
- een groot aantal anderen met de mond belijden christen te zijn, maar daar bedroevend weinig van laten zien in hun optreden.

Dan is dat niet omdat:

- dat nu eenmaal (nog) niet hoeft en niet Gods bedoeling zou zijn,
- politici als zodanig daar niet toe geroepen zouden zijn, of
- het nu eenmaal niet realistisch zou zijn om dat van ze te verwachten.

Maar dan moet dat ons ertoe brengen om:

- die situatie te betreuren en ons erover te verootmoedigen, er klein onder te weten (in de stijl van de slothoofdstukken van Job: 'Heb jij soms de power en de invloed om hooggeplaatste ongelovigen tot de orde te roepen of zelfs te bekeken?');)
- temeer het geheimenis te koesteren van het geloof en de blijde verwachting dat God in Christus alles nieuw maakt en recht trekt, en daarnaar te verlangen, nu al;
- zo mogelijk er iets aan te doen;
- vol te houden in het gebed: Heer Jezus, kom! Laat de hele wereld merken dat u Heer bent!

Tenslotte werk ik de conclusie uit in een suggestie voor het gebed voor de overheid (in navolging van Prof. De Bruijne).

Laten we bidden:

- dat de regeerders zich mogen onderwerpen aan God, en aan Christus, de hoogste koning;
- dat God ze zal leiden met zijn Geest van wijsheid, ook als ze die zelf niet van hem verwachten;
- dat de onderdanen hun beleid mogen begroeten met een positieve grondhouding;
- dat de regeerders zo dienstbaar mogen zijn aan Gods beleid in Christus, en hun onderdanen tot zegen.

Drs. Piet Houtman is predikant en docent theologie in dienst van De Verre Naasten. Dit is het laatste artikel in een reeks van vier.

Radicalisering

Exegese heeft in de kerken altijd recht van bestaan gehad. Uitleg van de Schrift! In de verkondiging gebeurt niet anders.

B. Luiten ■

Er was ook altijd *ruimte* voor exegese. De uitleg kan wel eens verschillend zijn, zonder dat de onderworpenheid aan het Woord van God in geding is.

Zo was het mogelijk dat de één iets letterlijk opvat, waarin de ander beeldspraak ziet. De scheppingsdagen bijvoorbeeld, de één vat die op als zes gewone dagen net als nu, de ander ziet dat ruimer, als perioden. Voor beide opvattingen zijn argumenten te ontleen aan Gen. 1, daarom is voor beide gedachten ruimte zonder dat we elkaar beschuldigen van aantasting van het geschreven Woord.

Vandaag zien we dat die ruimte voor exegese bij sommigen verdwijnt. Zoals in het interview met Durk Jan Bolt in het *ND* van zaterdag 28 februari. Hij poneert dat er onder ons (en in het bijzonder bij sommige hoogleraren) 'een hele verschuiving is opgetreden in de visie op de Bijbel'. Een forse beschuldiging. Als voorbeelden noemt hij hoe er met het 4^e gebod en met echtscheiding wordt omgegaan. Maar dat zijn primair *exegetische* kwesties! De vragen daarbij zijn bijvoorbeeld: wat betekent het dat de apostel de sabbat een 'schaduw' noemt van wat komen moest? En opgemerkt is, dat overspel in de Bijbel geen 'grond' voor echtscheiding wordt genoemd, zoals onder ons spraakgebruik was geworden. Beide voorbeelden gaan over uitleg van een Schriftwoord. Frisse exegese schudt ons wakker, bepaalt ons bij de vraag wat er staat en wat er niet staat. Maar bij broeder Bolt heeft alleen zijn eigen uitleg recht van bestaan. De andere uitleg is niet alleen fout, maar wordt ook meteen gezien als 'een andere visie op de Bijbel'.

Dit is radicalisering.

De eigen uitleg wordt gelijk gesteld aan de Schrift zelf.

Vervolgens wordt dat eindeloos herhaald. Totdat het zo vaak is gezegd dat mensen het gaan geloven.

Zo spreekt Bolt ook over de synode. Feit is, dat iedereen die de synode heeft geschreven, antwoord heeft gekregen. Ook als een brief onontvankelijk moest worden verklaard, werd dat met argumenten onderbouwd. Dat is op zich niets nieuws, iedere synode doet dat zo. Toch zegt Bolt, dat de synode bezwaren 'gewoon van tafel heeft geveegd'. Over de sabbat en de echtscheiding hebben meerdere synoden zich gebogen, breedvoerig is er geargumenteed, afzonderlijke publicaties werden erover uitgegeven.

Toch is alles 'gewoon van tafel geveegd'.

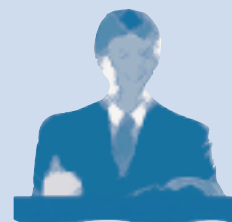
Vervolgens wordt dat eindeloos herhaald. Totdat het zo vaak is gezegd dat mensen het gaan geloven.

Dit is radicalisering en polarisering, anders niet.

Precies zoals in de samenleving gebeurt. Mensen die zich opwerpen als leider kiezen bepaalde krachtige, ongenueanceerde uitspraken, die ze voortdurend herhalen. En ze weten scherp gevoelens van ontevredenheid te verwoorden. Dat heeft effect. Maar waar ben je dan mee bezig? De website van Bolt wordt getypeerd als een permanente zonde tegen het 9^e gebod. Hijzelf zit daar niet zo mee, lezen we. Toch is dat iets waar we ver uit de buurt moeten blijven.

Ds. Bas Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum.

Christus gaat naar het hog

gedicht

Matteus 26:30-37

Waak op, mijn ziel, mijn hart en stem
en zing de lieve lof van Hem:
Mijn geest gedenke keer op keer
het bittere lijden van mijn Heer.

Zoals Hij tot Zijn jongeren sprak,
toen Hij voor hen de broden brak:
“Gedenk bij ’t breken van dit brood
mijn lijden en mijn bittere dood.”

Uit Zijn geschonden vlees en bloed
straalt mij Gods liefde tegemoet.
Bij ’t zien van Zijn bebloed gelaat
voel ik een afschuw van mijn kwaad.

Voordat Hij van het maal opstond,
was er een lofzang in Zijn mond.
Zo hef ook ik een loflied aan
om bij Zijn liefde stil te staan.

Waak op, waak op en zing van Hem
met hart en ziel, met heldere stem!
Geef van uw Heer getuigenis
met al wat binnenin u is!

Heer, vul mijn hart, opdat door mij
Uw lieve naam verheerlijkt zij.
Schenk mij Uw Geest, opdat mijn lied
Aan anderen troost en vreugde biedt.

Hij is van tafel opgestaan
en door de Zwarte Beek gegaan.
Zijn vrienden nam Hij met Zich mee
de weg op naar Gethsémané.

Hij is gegaan waar God Hem zond.
Ik dwaalde als een schaap in ’t rond,
tot ik de Herder heb ontmoet -
Nu volg ik Christus op de voet.

Daar in de hof lijdt Hij alléén,
en van Zijn vrienden is er geen
die met Hem waakt: Immanuël
Vindt Zelf geen vriend, geen metgezel.

Ook Petrus slaapt, die onverflauwd
op zijn volmaakte trouw vertrouwt.
Zolang hij op zichzelf nog ziet,
behaalt hij de overwinning niet.

Behoed mijn hart voor overmoed.
De Satan wacht tot in de gloed
Eens mijn geloof bezwijken zal.
Laat mij niet vallen in zijn val.

Ik draag een kostbaar - gouden schat
in dit zo broze aarden vat,
opdat ik nooit mijn sterkte noem,
maar enkel in Uw kruisdood roem.

Waak op, mijn ziel, mijn hart en stem
en zing de lieve lof van Hem!
Mijn geest gedenke keer op keer
het bittere lijden van mijn Heer.

Couplet 7: Kedron betekent ‘zwart’.
Couplet 12: 2 Korinthiërs.
Naar het IJslands van Hallgrímur Petursson
(1614-1674)
Vertaling: Johan Klein
Uit: In de schaduw van Uw kruis, 2006.
zie: www.prozamusica.nl

PERSBERICHTEN

De Reformatie in gesproken vorm

Lezen is voor de meeste mensen zo gewoon dat we er niet bij stil staan wat het zou betekenen wanneer we dit zouden moeten missen. Blindheid, slechthziendheid, ouderdom of een chronische ziekte zijn de belangrijkste oorzaken waarom gewoon lezen niet (meer) tot de mogelijkheden behoort. Wanneer het lezen van de krant, tijdschrift, boek, internet, de ondertiteling op tv, of wat dan ook wegvalt, wordt pas duidelijk hoe belangrijk lezen is voor de kwaliteit van ons leven. Want lezen is veel meer dan een hulpmiddel om informatie tot ons te nemen. Lezen biedt ook inspiratie, ontspanning, troost, humor, etc. Kortom, lezen houdt ons in contact met de wereld om ons heen. Door blindheid of slechthziendheid valt dit weg.

Gelukkig is er tegenwoordig veel lectuur, waaronder *De Reformatie*, in een aangepaste leesvorm beschikbaar. De CBB, Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechthzienden in Ermelo maakt 50 maal per jaar een gesproken versie van *De Reformatie*.

Abonnees op deze gesproken versie ontvangen van elke editie een cd-rom die met behulp van een speciaal aflees-terapparaat, de zogenoemde Daisyspeler, beluisterd kan worden. Voor mensen met een leesbeperking worden de kosten voor een Daisyspeler doorgaans vergoed door de zorgverzekeraar.

Via www.cbb.nl is alvast een indruk te krijgen van wat de CBB allemaal te bieden heeft. Daar kunt u ook lezen hoe u ons werk financieel kunt steunen. Voor het uitgeven van christelijke lectuur in aangepaste leesvormen is de CBB voor een groot deel afhankelijk van de steun van donateurs. Hoe meer mensen ons werk steunen, hoe meer mensen met een leesbeperking christelijke lectuur kunnen blijven lezen.

CBB, Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechthzienden

Postbus 131

3850 AC Ermelo

Tel. 0341 565 499

Email: info@cbb.nl

Website: www.cbb.nl

Zendtijd voor kerken

Op D.V. **zondag 29 maart 2008** wordt via Radio 5 om 17.02 uur een kerkdienst uitgezonden van de Gereformeerde Kerk (v) in Ermelo, vanuit de Rehobothkerk. Voorganger is ds. Pieter-Frans de Boer, die preekt over de grootheid van God en de lofzang in het bijbelboek Openbaring: Halleluja, prijst onze God!

De samenzang in deze dienst wordt begeleid door Wiejan van den Akker (orgel en piano) en de koperblazers Tobi Boeve en Willem Jan Visser.

CALVIJN 500 JAAR deel 1

Op D.V. **woensdag 25 maart 2009** om 10.45 uur via Nederland 2 maken wij kennis met Johannes Calvijn.

Op 10 juli 2009 zal het 500 jaar geleden zijn dat de reformator Johannes Calvijn geboren werd. Studenten van de Christelijke Hogeschool in Ede gingen op zoek naar de betekenis van Calvijn voor vandaag en maken videoclips en lesbrieven voor het basis- en voortgezet onderwijs.

In deze documentaire fragmenten uit dit videomateriaal met o.a. een bezoek aan Geneve de geboortestad van Calvijn.

Liedboek 193

lied van de week

‘O wereld, zie uw leven’

Velen bezoeken in deze tijd van het jaar een uitvoering van de Matthäus Passion van Johann Sebastian Bach. Naast alle recitatieven, aria's en koren horen ze ook een dertiental koralen. Natuurlijk het bekende ‘O Haupt voll Blut und Wunden’. Maar ook ‘Ich bins, ich sollte büßen’ en ‘Wer hat dich so geschlagen’, de eerste bij de gebeurtenissen tijdens het paasmaal, de tweede naar aanleiding van de bespotting in het hogepriesterlijk paleis. Wie lied 193 uit het Liedboek voor zich neemt ziet beide koralen hier terugkomen, als de strofen 2 en 3.

A. de Heer ■

‘O wereld, zie uw leven’ is een vertaling van ‘O Welt, sieh hier dein Leben’ van Paul Gerhardt, de grote 17de-eeuwse Duitse lieddichter. Rechts onderaan de tekst staat vermeld wie het lied vertaalden: maar liefst vier mensen, Ad den Besten, Muus Jacobse, J.W. Schulte Nordholt en Jan Wit. In het *Compendium* vertelt Ad den Besten hoe het tot dit gezamenlijke vertaalwerk kwam, in de laatste fase van het dichtwerk en dan ook nog aan het einde van een werkweek:

Jan Wit en ik waren eraan begonnen. Maar veel verder dan halverwege de eerste strofe kwamen we aanvankelijk niet. Immers, het Duitse lied telt maar liefst 15 strofen, waaronder verschillende op zichzelf heel mooie, die ons echter voor twintigste eeuwse mensen moeilijk invoelbaar leken. De keuze viel ons zwaar. In die situatie van twijfel en aarzeling schoten Heeroma (Muus Jacobse, AdH) en Schulte Nordholt ons te hulp. Nadat ik het lied nog eens in zijn geheel had voorgelezen, was ons allen duidelijk, dat het meest essentiële toch wel in de strofen 1, 3, 5 en 15 stond’. Dat in te zien en ernaar te handelen, was nagenoeg hetzelfde. Schulte Nordholt had de tweede strofe al bijna klaar nog vóór de eerste was voltooid. Elkaar op weg helpend en van dichterlijke dwaalwegen terughoudend, hadden we het gehele lied in een ogenblik op papier: drie strofen in totaal, waarvan de laatste een samenvatting vormt van Gerhardts strofen 5 en 15.

Tritt her und schau

Vijftien strofen telt het origineel dus. Het *Evangelisch Kirchengesangbuch* (1950) heeft ze allemaal, de opvolger *Evangelisch Gesangbuch* doet het met dertien, Hasper met zijn *Geestelijke Liederen* met acht, het *Gezangboek der Evangelisch-Lutherse Kerk* uit 1955 met zes en het *Liedboek* dus met drie. Vanwaar deze inkrimping? Gerhardt zet zijn lied in met de zin ‘O Welt, sieh hier dein Leben, am Stamm des Kreuzes schwegen, dein Heil sinkt in den Tod’. De zanger wordt zo tussen de toeschouwers op Golgotha gezet: O wereld, zie uw leven hoog aan het kruis geheven, uw heil zinkt in de dood. Strofe 2 gaat verder: ‘Tritt her und schau mit Fleiße: sein Leib ist ganz mit Schweiß des Blutes überfüllt...’ Dan volgen de uit de Matthäus Passion bekende coupletten ‘Wer hat dich so geschlagen’, ‘Ich, ich und meine Sünden’ en ‘Ich bins, ich sollte büßen’. Zo ontvouwt zich de gang van dit lied: ziende op het kruis en het lijden van de gekruisigde reflecteert de zanger op het geloofsgegeven dat dit alles om zijn zonden is, op de vraag wat dit voor hem en zijn geloof betekent en op wat het van hem vraagt. Op de achtergrond weerklinkt Jesaja 53:4 en 5.

Samen met 'Ein Lämmlein geht und trägt die Schuld' (LvK 187; zie de bespreking van vorige week) en 'O Haupt voll Blut und Wunden' (LvK 183; zie *De Reformatie* jg. 83 nr. 19, 16 februari 2008) vormt 'O Welt, sieh hier dein Leben' het drietal bekende passieliederen van Paul Gerhardt. Alle drie gaan ze uitgebreid in op dat wat er onderweg naar en op Golgotha gebeurt. Niet alleen de grote lijn maar vooral het detail wordt naar voren gehaald en uitgewerkt in reflectie, emotie, persoonlijke vroomheid, verinnerlijking. Daarin zijn ze niet alleen typerend voor de tijd van ontstaan, maar ze maken ook duidelijk waarom juist Gerhardt de grote vertegenwoordiger van deze tijd is. Gerhardts liederen verschenen in de bekende uitgave *Praxis Pietatis Melica. Das ist Vbung der Gottseligkeit in Christlichen und Trostreichen Gesängen [...]* van 1647 en later.

Nogmaals nu de vraag: waarom de inkrimpingen van het oorspronkelijke aantal strofen naar veel minder? In de eerste plaats vanwege de lengte. In de tweede plaats vanwege het karakter van het lied. Gerhardts liederen zijn barokke liederen, zijn ook vertegenwoordigers van het piëtisme. Niet iedereen herkent de manier waarop een 17de-eeuwer zich kon rondwentelen in geloofse moties. Wat de vertalers in het geval van 'O wereld, zie uw leven' hebben gedaan, is de tekst terugbrengen tot de kern: strofe 1 geeft het gezichtspunt: staande op Golgotha, ziende op kruis en lijdende gekruisigde. Strofe 2 geeft de reflectie: 'Wie heeft U zo geslagen?' en strofe 3 de belijdenis: 'Ik ben het, ik móest boeten'. En tot slot de regels: 'O Here,

die uw leven voor mij hebt prijsgegeven, gedenk mij in het paradijs'. Een mooie verwijzing - niet van Gerhardt zelf maar van de vertalers - naar een van de kruiswoorden.

O Welt...

De koralen 'Ich bins, ich sollte büßen' en 'Wer hat dich so geschlagen' in de Matthäus Passion hebben een melodie die door velen worden herkend. De tekst van beide koralen is door de wijd verbreide luisterervaring nauw met die melodie nauw verbonden. Toch is 'O Wereld, zie uw leven' in het Liedboek met een andere wijs opgenomen. Het is de melodie waarmee Gerhardts lied in 1653 in *Praxis Pietatis Melica* werd opgenomen. Maker is Johann Crüger (1598-1662), de samensteller van de bundel. Het is een zesregelige melodie, bestaande uit tweemaal drie regels. De melodie staat in C-groot en speelt zich af tussen c¹ en c². De eerste drie regels verkennen gelijk het octaafgebied. De regels 4 en 5 blijven vervolgens bij wijze van contrast laag en de slotregel springt naar c² en daalt dan af naar de slottoon c¹. Halve en kwartnoten wisselen elkaar af, als in een psalmmelodie, met in de eerste twee regels een syncope. Let op: tussen de regels zijn géén rusten, dus gewoon doorzingen/-spelen. Tempo: als een Geneefse melodie.

Anje de Heer is musicus en publicist liturgie en kerkmuziek. Zij verzorgt voor de deputaatschappen Eredienst en Kerkmuziek het Steunpunt Liturgie.

HOOFDREDACTEUR:

Prof. dr. A.L.Th. de Bruijne

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Prof. dr. E.A. de Boer, Prof. dr. S. Griffioen, Prof. dr. G. Kwakkel, Drs. B. Luiten, coördinator 'Kerkelijk leven' en 'Wandelen met God', Dr. J.H.F. Schaeffer, J. Westert, coördinator 'Samenleving'.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, coördinator 'Opvoeding en onderwijs', J.M. de Jong, rubriek 'Kunst', Ds. G. Riemer, coördinator 'Van binnen naar buiten', Dr. J. Smelik, rubriek 'Kerk en muziek', Drs. H. Veldman, rubriek 'Kort historisch'.

BESTUURSLEDEN STICHTING

DE REFORMATIE:

A. Verhoeff (voorzitter),
Drs. B. Bos (secretaris),
F.H. Haveman (penningmeester)

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3013636
Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN

ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3653337.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

€ 49,95 per jaar
studenten € 19,50;
buitenland € 130,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december

- opzegging van het abonnement dient 1 maand voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar schriftelijk of per e-mail te geschieden (voor 1 december).
Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden.
Tel. (0341) 565499.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
ISSN 0165-5191

COGG

Contactorgaan Gereformeerde Gezindte
CONFERENTIE

Onderwerp: De katholiciteit van de
kerkinhoud en roeping

Bijdragen door:

Dr. H. van den Belt, Prof.dr. B. Kamphuis en
drs. M.J.Kater.; met groeps- en forumbespreking

Datum: 2 april 2009.

Plaats: De Aker in Putten

Tijd: 14.30 uur-20.30 uur. Vrije toegang

Deelname aan maaltijd: € 15,-

(gironummer 4543194

t.n.v. penn. COGG te Veenendaal)

Informatie: drs. I.A. Kole,
secr. COGG (0182—362588)

VERSCHENEN

HANDBOEK GKV 2009

ISBN 978 90 5294 451 7

HANDBOEK 2009

Van de Gereformeerde Kerken in Nederland

Besloten door de G.K.V. Synode

Met jaaroverzicht
van 2008 door
ds. J.H. Kuiper

€ 12,95

Verkrijgbaar bij boekhandel
of via www.gkvhandboek.nl

Uitgeverij Printmedia BV

Donatus
verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en alles wat daarbij hoort. Zoals doopvonten, kanselbijbels en orgels. Ook voor vrijwilligers en werkers in kerkelijke dienst hebben we passende verzekeringen. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om met een gerust hart uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Donatus is een onderlinge verzekeringsmaatschappij zonder winstoogmerk. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...

Donatus

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700